

PŘEDSEDNICTVO ČESKÉ NÁRODNÍ RADY

schůze 55. (25. dubna 1990)

č. pořadí

3

Uvod: Zpráva o dosavadním průběhu řetězí dočasné komise
předsednictva České národní rady pro vyšetření okolnosti
smrti Pavla Wonky

Usnesením předsednictva České národní rady ze dne 6. února 1990 č. 466 byla ustavena podle § 33 zákona o jednání předsednictva České národní rady dočasná komise předsednictva ČNR pro vyšetření okolnosti smrti Pavla Wonky.

Předkládám předsednictvu České národní rady k projednání zprávu této komise o dosavadním průběhu řetězí.

Příloha I
Návrh usnesení

Příloha II
Zpráva

sdruž.

JUDr. Ivo Palíkosa
předseda dočasné komise

24. dubna 1990

11.07 Podíl Státní bezpečnosti na trestním stíhání Pavla Wonky v dubnu 1988

11.1. Komise má značné pochyby o úloze orgánů Státní bezpečnosti ve věci Pavla Wonky. Cinnost Státní bezpečnosti lze velice špatně rozkýt, neboť chybí množství písemného materiálu, který byl zničen v prosinci 1989. Výpovědi příslušníků Státní bezpečnosti nelze považovat za věrohodné. Jejich výpovědi se v podstatných okolnostech liší od důkazů založených ve spisech.

11.2. Lze připustit, že první kontakty Pavla Wonky u Státní bezpečnosti sahají k roku 1982. Orgány StB měly největší zájem o Pavla Wonku v letech 1986 až 1987, kdy bylo proti němu vedeno trestní stíhání pro podvracení republiky. Cinnost Pavla Wonky byla předmětem rozpracování operativních orgánů Státní bezpečnosti v Hradci Králové a později vyšetřování vedlo oddělení vyšetřování této složky.

Zajištěných dokladů lze prokázat, že orgány StB v Hradci Králové si neustále udržovaly přehled o mistru ponytu Pavla Wonky, a v případě dalšího trestního stíhání či prověřování jinými orgány činnými v trestním řízení o něm byly automaticky informovány.

Z téhož důvodu se příslušníci StB dostavili do věznice v Praze 4 – Pankráci v den, kdy Pavel Wonka byl propuštěn na svobodu z výkonu trestu. Z chování Pavla Wonky lze doložit, že se jednalo o osobu, které již dříve znal. Ty jej odvezli autem na OÚ VB Trutnov, kde byly učiněny úkony popsané v bodě 3.1. Tito příslušníci jej též dopravili až do bytu jeho matky.

11.3. Komise nevěří tyžení orgánů StB, že se o vazbě Pavla Wonky dozvěděly až po jeho smrti. Pavel Wonka byl oříšen jako "zájmová osoba A, kategorie", tj. té nejmenší důležitosti. Z téhož důvodu byl vyžadován souhlas generální prokuratury ČR k zahájení trestního stíhání a dodání do vazby bylo neprodleně hlášeno náčelníkovi Správy SNV CR apod.

Orgány Státní bezpečnosti měly možnost informovat se na po- byt Pavla Wonky ve vazbě buď u náčelníka věznice, či přímo u orgánů vnitřní ochrany.

Cinnost a mechanismus fungování oddělení vnitřní ochrany ve věznici a jeho součinnost s příslušnými složkami ministerstva vnitra (v případě politických deliktů s StB) vycházela z dohody uzavřené mezi ministerstvem spravedlnosti a ministerstvem vnitra. Ta byla prokázána jak písemnou dokumentací, tak vlastním vyjádře- ním odpovědných funkcionářů Správy SNV CR.

Nelze vyloučit ani neformální kontakt příslušníků SNV a StB.

11.4. Komise se domnívá, že Státní bezpečnost měla důvod zabývat se osobou Pavla Wonky i po propuštění z výkonu trestu. Pavel Wonka rozesílal písemnosti uvedené v bodě 1.3., které musely opětovně vyvolat zájem Státní bezpečnosti.

O stálem zájmu StB svědčí i jej přítomnost dvou mužů v civilu při hlinění líčení ve věci Pavla Wonky dne 20. 4. 1988 v budově

krajského soudu v Hradci Králové. O místě konání hlavního líčení byly informovány pouze předvolané osoby a jednací síň byla uvnitř těsně před hlavním líčením.

11.5. Komisi bylo naznačeno, že Pavel Wonka poskytoval informace Státní bezpečnosti o vlivných osobách ve Vrchlabí a v Trutnově dále některé jakoby zpravidajské údaje ze zahraničí a též informace o svých kontaktech s nezávislými iniciativami. Komise se domnívá, že tato fakta mohou být komisi úmyslně podstoupována, a byl Pavel Wonka zdiskreditován. Kromě toho příslušníci StB uvedli, že by v případě konfrontace např. s matkou či bratrem Pavla Wonky tyto své výpovědi o údajné spolupráci s Pavlem Wonkem odvolali.

Problémy, které jsou naznačeny v tomto a v předcházejících bodech, nelze verifikovat, neboť tvrzení příslušníků StB je minimálně neurčité, anebo konkrétní údaje nelze provéřit jinými semitímními materiály z tehdejší doby.

12.0. Podíl odpovědnosti nejvyšších státních a stranických orgánů

12.1. Komise se zabývala případným podílem odpovědnosti nejvyšších státních a stranických orgánů na případu Pavla Wonky. Soustředěním pozornosti na vztah ministerstva spravedlnosti ČR a KSC bylo zjištěno, že náčelník Správy SNV ČR podával pravidelně zprávy ministru spravedlnosti ČR, a to ve velmi krátkých časových úsecích, o chování Pavla Wonky ve výkonu trestu v r. 1987 a začátkem r. 1988. Byla přijata opatření, aby byl zajištěn bezkontaktní výkon trestu na Pavla Wonkovi.

Bylo prokázáno, že ministr spravedlnosti buď neformálně, říčedlně cestou informoval vrcholné stranické orgány o případu Pavla Wonky. Tato situace trvala do konce výkonu trestu v únoru 1989.

12.2. Po uvalení vazby na Pavla Wonku v dubnu 1988 byl náčelník Správy SNV ČR informován o umístění Pavla Wonky do věznice v Hradci Králové, neboť se jednalo o "zájmovou osobu". Současně i vydán příkaz nepoužívat proti Pavlu Wonkovi mírnější prostředky pro dosažení účelu zákroku. Je s podivem, že nebyly zajistěny další dokumenty o pobytu Pavla Wonky ve věznici až do doby jeho úmrtí. Cetnost zpráv po úmrtí Pavla Wonky odpovídala poměrům, i byl ve výkonu trestu. Z těchto zpráv je patrné, že některé úkony byly řízeny ve spolupráci se Státní bezpečností. Obdobná povinnost podávat zprávy na nadřízené orgány byla zjištěna též u orgánů prokuratury. Generální prokuratura ČR podávala zprávy nejvyšším stranickým orgánům cestou příslušného oddělení KSC. Komise nepochybuje, že orgány Státní bezpečnosti po své linii informovaly stranické orgány o vývoji v této věci.

12.3. Charakter informací z jednotlivých resortů lze označit jako svodné za celý resort, ale nelze vyloučit, že v případě zájmu byly poskytovány konkrétní informace. Tyto informační materiály o všeobecné politické situaci a situaci v odvětvích sloužily jako pomocný materiál k rozborové činnosti ohledně uvedených odvětví v předsednictvu ÚV KSC. Předsednictvo po projednání rozborového materiálu přijalo obecné závěry, které měly charakter směrnice, podle níž potom resort pod vedením příslušného ministra pracoval samostatně bez dalšího konkrétního zasahání ze strany ÚV KSC do služebních záležitostí. Ty byly v plné kompetenci ministra, neboť ten po jmenování do funkce byl podřízen pouze předsednictvu ÚV KSC. Podřízení ministra se měli obracet na příslušné oddělení ÚV KSC pouze ve stranických záležitostech, ale zřejmě se tak vídá nedělo.

Státní činitelé byli v důsledku nomenklaturního výběru kádrů přímo pověřeni ÚV KSC a často byla vytvářena personální unie.

12.4. Toto objasňuje otázku obecné politické odpovědnosti nejvyššího stranického vedení, tj. členů předsednictva a čestného sekretariátu ÚV KSC a též státních činitelů, za promásleďování občanů z politických důvodů. Tito funkcionáři měli prostřednictvím systému stranické nomenklatury téměř absoluutní politickou moc a tím také plnou politickou odpovědnost za další udržování stalinského systému totalitního režimu a kudrinského socialismu. Legitním důvodem bylo pak trestní stíhání všech osob, které vystupovaly kriticky proti tomuto systému, případně se jakýmkoli žadostem vyňaly představám stranického a státního vedení. Organizace výkonné vazby a trestu umožňovala zajistit zvláštní režim u nepohodlných osob, a tak jejich postih ještě zpříjemnit.

Z výše uvedených skutečností činí Komise tento

závěr:

Bezprostřední příčinou smrti Pavla Wonky bylo srdeční selení. Smrt nastala s největší pravděpodobností bez přímého cizího zásahu. Nelze však vyloučit, že byla způsobena úmyslným nebo níbalostním porušením povinností, které ve svém souhrnu vedlo k absolutnímu konci Pavla Wonky. Jednání orgánů činných v trestním řízení, tj. okresního prokurátora v Trutnově JUDr. Josefa Dolela, intervencující prokurátorky JUDr. Elišky Rychlikové, samospudkyně okresního soudu v Trutnově JUDr. Marcely Horváthové a obhájce JUDr. Milana Jelínka, nelze vztáhnout do přímé příčiny závislosti s úmrtím Pavla Wonky.

Obdobný závěr však nelze věnit o příslušnících Sboru nápravné výchovy ve věznici Hradec Králové a příslušnících StB. Těch účelu a případný podíl na trestním stíhání a smrti Pavla Wonky zůstávají zatím neobjasněny. Komise proto předává získané poznatky příslušnému orgánu činnému v trestním řízení, aby ten posoudil formu a míru zavinění jednotlivých osob.

Dočasná komise předsednictva České národní rady si vyhrazuje právo opatřit pro vlastní potřebu některé další doklady, slyšet potřebné osoby a po dohodě s orgány činnými v trestním řízení spolupůsobit při vyšetřování a dohlížet na ně.

Z tohoto důvodu je nutno tuto zprávu považovat za platnou ke dni vydání. Závěry komise nejsou definitivní a dle postupu jasňování dalších okolností budou vydávány zprávy doplňující.

v Praze 23. dubna 1990

Komise upozorňuje, že není dovoleno publikovat tuto zprávu ve zkráceném či upraveném znění bez předchozího souhlasu předsednictva České národní rady.